

7. Ul'yanchenko O.V. & Matvyeyev P.M. (2015). *Formuvannya sil's'kohospodars'kykh zemlevolodin' i zemlekorystuvan' z urakhuvannyam ekoloho-ekonomichnykh faktoriv: monohrafiya* [Formation of agricultural land holdings and land use taking into account ecological and economic factors: monograph]. Kharkiv: Stroke typography. 352. (In Ukr.)
8. Saiko V.F. & Boyko P.I. (Ed.). (2002). *Sivozminy u zemlerobstvi Ukrayiny* [Crop rotations in agriculture of Ukraine]. Kyiv: Agrarian Science. 146. (In Ukr.)
9. Stupen, R., Stupen, M. & Stupen, O. (2018). Prospects of the land-rental relations development in agriculture of Ukraine. *Scientific Papers: Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 18, 3, 441–448.
10. Stupen, M.H. (2010). Kontseptual'ni zasady optymizatsiyi sil's'kohospodars'koho zemlekorystuvannya [Conceptual principles of optimization of agricultural land use]. *Visnyk L'vivs'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriya «Ekonomika APK»* [Visnyk of Lviv National Agrarian University. The series «Economics of agribusiness»], 17 (1), 16–22. (In Ukr.)
11. Primdahl, J., Kristensen, L. & Busck, A. (2013). The farmer and landscape management: different roles, different policy approaches. *Geography Compass*, 7 (4), 300–314.
12. Stoyko, N. (2005). *Orhanizatsiya vykorystannya zemel' v eroziyno nebezpechnykh landshaftakh* [Organization of land use in erosion-hazardous landscapes]. L.: Scientific-production enterprise «Ukrainian Technologies». 141. (In Ukr.)

Author

Baran Oleh Romanovych — postgraduate student, Lviv National Agrarian University (Ukraine, 80381, Dubliany, 5 Studentska St.; e-mail: zemdek@ukr.net).

УДК 502.33 : 332.2 : 631.1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Г.І. Грещук

кандидат економічних наук

Львівський національний аграрний університет
(Україна, м. Дубляни; e-mail: galyna0518@gmail.com)

Статтю присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення. Обґрунтовано роль землеустрою та землевпорядного забезпечення у розв'язанні проблем організаційно-територіальних основ ефективного аграрного виробництва та забезпечення сталості сільськогосподарського землекористування. Удосконалено теоретичні положення землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення на основі інтерпретації економічних, екологічних та соціальних пріоритетів розвитку аграрного сектора економіки з урахуванням постулатів теорії сталого розвитку. Удосконалено сутнісно-змістовну основу землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення, як системи елементів землевпорядного процесу управління землями сільськогосподарського призначення, які реалізуються у вигляді соціально-економічних та екологічних інструментів і технологій впливу на умови раціональної організації території та регулювання земельних відносин у сільському господарстві, що забезпечують формування сталого землекористування з метою оптимізації параметрів екологічних і соціально-економічних функцій сільських територій. З урахуванням характеристик та особливостей землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення уточнено його основні завдання, принципи та заходи як складові системи управління земельними ресурсами. Обґрунтовано теоретико-методологічні основи землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення, що базуються на методології системного та процесно-функціонального підходів, а також на використанні сукупності методів, які визначають цільове призначення конкретних прикладних завдань.

Ключові слова: методологія, землевпорядне забезпечення, сталий розвиток, землі сільськогосподарського призначення, система, методи.

Постановка проблеми. Земельні ресурси є основним засобом аграрного виробництва, а процес використання їх у господарській діяльності забезпечує соціально-економічний розвиток країни. Важливу роль у цьому відіграє стаке землекористування забезпечити яке неможливо лише за умов ефективного управління земельними ресурсами. Однак у процесі реформування земельних відносин однією з найгостріших проблем ринкової економіки є сфера використання сільськогосподарських земель. Послаблення державного впливу на процеси планування та організації сталого використання і відтворення земель сільськогосподарського призначення спричинило виникнення низки загроз та ризиків у системі землекористування, зумовлених високою розораністю, парцеляцією, нецільовим використанням земель тощо.

За таких умов ефективність земельної політики залежить від належно вмотивованої системи землеустрою та збалансованої системи землевпорядкування. Адже тільки комплексне землевпорядне забезпечення процесу управління земельними ресурсами узгоджує правові, економічні, соціальні, екологічні та технологічні питання процесу землекористування, що є основною умовою сталого розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми землевпорядного забезпечення управління земельними ресурсами у сільському господарстві на сьогодні широко висвітлено в економічній літературі. Серед учених, які зробили вагомий внесок у розв'язання цих проблем, слід відзначити І. Бистрякова, А. Вервейка, С. Волкова, Д. Гнатковича, Г. Гуцуляка, Д. Добряка, П. Казьміра, А. Колмикова, В. Колмикова, Л. Новаковського, Дж. Рендольфа, В. Хлистуна, Р. Фрідмана та ін. У працях згаданих учених досліджено теоретичні та прикладні засади трансформації землевпорядного процесу відповідно до ринкових умов, планування та організації території землекористувань, впорядкування сільськогосподарських угідь, взаємодії підсистем землеустрою, земельного кадастру та моніторингу земель тощо. Незважаючи на це, важливо визначити правильний підхід до забезпечення розвитку та удосконалення землевпорядного механізму сталого використання земель сільськогосподарського призначення в Україні, що надасть змогу не лише покращити економічну та екологічну ситуацію на території країни, а й забезпечити сталий розвиток у майбутньому.

Щоб визначити перспективні шляхи розвитку системи землеустрою, потрібно здійснити детальний аналіз існуючих у цій сфері проблем, що забезпечить удосконалення те-

оретико-методологічних засад землевпорядного забезпечення використання земель сільськогосподарського призначення. Розв'язання вказаних проблем надасть змогу завершити реформування земельних відносин в Україні, розширить можливості ринку земельних ресурсів, що стимулюватиме розвиток економічних відносин в агросфері.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» у рамках визначених чотирьох векторів руху передбачає реалізацію земельної реформи та докорінне реформування сільського господарства, у т.ч. з метою забезпечення раціонального землекористування [1]. Виконання затверджених пріоритетів стратегії передбачає підвищення ефективності використання і охорони земель сільськогосподарського призначення шляхом прийняття низки організаційно-економічних заходів. Важливу роль у вирішенні цих питань відіграє землеустрій, у процесі якого створюються організаційно-територіальні основи ефективного аграрного виробництва та забезпечується підвищення сталості землекористування. Проте в сучасних умовах проблема організації сталого сільськогосподарського землекористування потребує системної реалізації землевпорядних заходів, що дасть змогу прийняти оптимальне управлінське рішення з раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення.

Метою роботи є обґрунтування теоретико-методологічних засад землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення.

Матеріали та методи. В основу дослідження покладено парадигму землевпорядкування, що базується на методології системного та процесно-функціонального підходів та використанні сукупності методів, які визначають цільове призначення конкретних прикладних завдань.

Викладення основного матеріалу. Соціально-економічний розвиток суспільства у ХХ ст. спричинив низку екологічних проблем та заподіяв величезної шкоди довкіллю. На Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) уперше було прийнято на міжнародному рівні рішення про дотримання постулатів Концепції сталого розвитку, що передбачали дотримання балансу соціальних, економічних та екологічних завдань з метою задоволення потреб нинішнього і майбутніх поколінь людей [2]. Так, результатом сталого розвитку має бути забезпечення раціонального природокористування та охорони природних ресурсів. З огляду на значний природно-ресурсний, а особливо земельно-ре-

сурсний, потенціал України питання сталого використання земель сільськогосподарського призначення стає дедалі актуальнішим та потребує шляхів удосконалення традиційної системи землекористування.

Дієвим механізмом регулювання земельних відносин є землеустрій, що є як головний інструмент, що дає змогу широко здійснювати державне управління земельними ресурсами, перерозподілення земель між галузями економіки та організацію раціонального використання земель. Дослідження процесу землеустрою у вітчизняних умовах трансформації земельних відносин дає змогу визначити певні закономірності цього явища, як-от [3; 4]: відповідність землеустрою рівню розвитку продуктивних сил і громадських соціально-економічних відносин; урахування соціально-економічних і природних умов у процесі організації використання земель; безперервність землеустрою (умови господарювання на землі постійно змінюються, оскільки і землепорядкування як планомірна перебудова земельних відносин та організації використання земель завжди змінюється); комплексність землеустрою (землепорядкування не тільки передбачає організацію використання та охорони земель, а й створює територіальні умови для ведення ефективного сільськогосподарського виробництва, впровадження передових систем і методів господарювання).

Стале використання земель сільськогосподарського призначення розкривається через систему соціально-економічних та природно-екологічних чинників. Упущення хоч одного із них спричинить розбалансування та порушення розвитку сільських територій. Базисом урахування усієї сукупності чинників є системний аналіз, завдяки якому можливе їх визначення та розкриття усіх ймовірних взаємозв'язків. Лише за таких умов вбачається можливим розроблення стратегічних рішень щодо виконання завдань, пов'язаних зі сталим використанням земель сільськогосподарського призначення.

Базуючись на постулатах теорії сталого розвитку, наукових підходах у сфері землеустрою, правових документах та дослідженнях вчених, землепорядне забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення можна визначити як систему елементів землепорядного процесу управління землями сільськогосподарського призначення, які реалізуються у вигляді соціально-економічних та екологічних інструментів і технологій впливу на умови раціональної організації території та регулювання земельних відносин у сільському господарстві, що забезпечують формування сталого землекористування з метою

оптимізації параметрів екологічних і соціально-економічних функцій сільських територій.

Щодо землепорядного процесу, то під ним слід розуміти сукупність реальних дій суб'єктів землепорядних процесуальних правовідносин [5].

Для створення системи землепорядного забезпечення сталого землекористування, що є однією із цільних та невідкладних державних завдань, слід побачити про відповідне підґрунтя на засадах взаємоузгодженої діяльності, що забезпечить реалізацію конституційних принципів стосовно необхідності землекористування і землеохорони, а також використання інших природних ресурсів країни як основи життєдіяльності людей, які мешкають на відповідній території. Реалізація таких стратегічних завдань державного рівня має спиратися на актуальну і коректну законодавчу базу, яка, своєю чергою, розкриває структуру, процес та учасників їх виконання, регламентує комплектаційне та змістовне документальне наповнення. Також ці завдання повинні бути підкріплені актуальним новітнім науково-методичним забезпеченням та виразним і прозорим фінансуванням. Тож система землепорядного забезпечення використання земель сільськогосподарського призначення має спиратися на такі системоутворювальні елементи: створення відповідного нормативно-правового забезпечення; порядок реалізації планової діяльності із визначенням відповідних процедурних аспектів; регламентований список відповідної документації; інституційне забезпечення; перелік об'єктів та суб'єктів планування землекористування і землеохорони; організаційно-фінансове забезпечення відповідної документації, а також дотримання і виконання задекларованих там положень; науково-методичне забезпечення тощо.

З огляду на перелічені цілі земельної реформи та з урахуванням основних постулатів теорії сталого розвитку можна сформулювати завдання землепорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення, як-от [3; 4; 6–8]:

- здійснення державної політики в галузі земельних відносин, організації раціонального сільськогосподарського землекористування, створення екологічно сталих агроландшафтів;
- створення організаційно-територіальних умов для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва;
- прогнозування, планування і організація сталого використання та охорони земель сільськогосподарського призначення;
- дотримання правового порядку в галузі землекористування;

- забезпечення цільового використання земель, формування раціональної системи землеволодіння і землекористування;

- здійснення землевпорядних заходів для збереження агроландшафтів, відновлення та підвищення родючості ґрунтів, рекультивациі порушених земель і реабілітації малопродуктивних угідь, захисту земель від деградації, забруднення, запобігання іншим негативним явищам;

- організація території сільськогосподарських підприємств, установ і організацій з метою створення просторових умов для еколого-економічної оптимізації використання та охорони земель сільськогосподарського призначення;

- встановлення (відновлення) та закріплення меж об'єктів землеустрою.

Для досягнення перелічених завдань потрібно забезпечити системний підхід до вирішення питань землевпорядкування. Тому необхідно вжити не просто комплексу землевпорядних заходів, а забезпечити цілеспрямований розвиток всієї системи землевпорядного сталого використання земель сільськогосподарського призначення, насамкінець цілісної і ефективної системи сталого землекористування. Перелік низки завдань, що виникли у процесі реалізації планової діяльності у сфері землекористування та землеохорони на засадах функціонального використання сільгосп-земель, слід класифікувати за трьома групами, як-от: соціально-економічні, екологічні та нормативно-правові, або інституціональні. Така класифікація є основоположною на передпроектних стадіях реалізації робіт щодо організації використання земель сільськогосподарського призначення, а також пристосованою до будь-якої сільської території.

Виконання поставлених завдань забезпечується землевпорядними заходами, які передбачають [4; 8–10]:

- розробку схем землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць в частині сільського господарства;

- розробку проектів землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв);

- розробку проектів міжгосподарського землеустрою, у т.ч. проектів відведення земельних ділянок, оформлення технічної документації та встановлення (відновлення) на місцевості меж об'єктів землеустрою;

- розробку проектів, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь;

- розробку робочих проектів з рекультивациі земель, земельних контурів, захист

ґрунтів від ерозії та інших шкідливих впливів, збереження і підвищення родючості ґрунтів та інших корисних властивостей земель, а також інших проектів щодо охорони і поліпшення земель;

- розробку технічної документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);

- розробку технічної документація із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок;

- проведення інвентаризациі земель, систематичне виявлення невикористовуваних земель або тих, що використовуються не за цільовим призначенням;

- проведення геодезичних і картографічних робіт, ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень і вишукувань, здійснюваних для цілей землеустрою;

- складання кадастрових та інших тематичних карт (планів) і атласів стану і використання земельних ресурсів;

- вжиття землевпорядних заходів під час проведення моніторингу земель, ведення державного земельного кадастру, у т.ч. під час проведення кадастрової оцінки земель, земельних ділянок, здійснення державного контролю за використанням та охороною земель.

Загалом, системна реалізація землевпорядних заходів значною мірою підвищує природно-ресурсний і економічний потенціал аграрної галузі, що в подальшому відіб'ється на підвищенні її конкурентоспроможності. З урахуванням того, що землевпорядкування є сукупністю соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил: і включає в свій зміст відповідні розробки з організації використання і охорони земель, а також узагальнивши існуючі теоретичні розробки, можна сформулювати його основні методологічні принципи забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення, зокрема: загальнодержавного характеру; суспільної необхідності в частині реалізації господарського механізму країни щодо встановлення порядку у сфері регулювання земельних відносин, організації та облаштування території; безперервності, що передбачає коригування планів і заходів залежно від надходження нових даних; динамічності, як аналізу використання земельних ресурсів та перспективного балансу, що надається в динаміці за минулі роки і на планований період; забезпечення законності за проведення земельних перетворень; враху-

вання громадських інтересів та інтересів землекористувачів за реалізації землевпорядних заходів; врахування природних, економічних і соціальних умов; пріоритету природоохоронного і сільськогосподарського землекористування під час перерозподілу земель; комплексності організації території та виробництва; забезпечення сталості землекористування; узгодженості екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства, які забезпечують високу економічну і соціальну ефективність виробництва; екологічної збалансованості і стабільності довкілля та агроландшафтів; взаємозалежності земельних перетворень з механізмом економічного стимулювання ефективного використання та охорони земель; створення максимально сприятливих умов для життя, праці і побуту сільського населення; економічної, екологічної та соціальної ефективності землевпорядних заходів тощо. Всі перелічені вище принципи повинні реалізовуватися комплексно та структуровано. Важливою складовою теоретичних положень та реалізації вказаних принципів функціонування системи землевпорядкування є економічні, екологічні та соціальні умови підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення.

Попри значну наукову опрацьованість питань раціонального та екологічно безпечно-го землекористування, проблема ефективної системи землевпорядкування потребує теоретико-методологічних засад її забезпечення, оскільки для виконання кожного конкретного завдання необхідним є застосування певного методу чи підходу. Тому для формування системи землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення необхідною є методологія із залученням теоретичних основ споріднених галузей знань (економіка, право, геодезія, агрономія, екологія тощо). Такі дослідження обов'язково передбачають використання теоретико-методологічного базису функціонування системи землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення, що налічує різноманітні підходи, методи, теорії тощо (рис. 1). Проведені теоретичні узагальнення доводять, що формування методології землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення має базуватися на новій парадигмі, основою якої є системний та процесно-функціональний підходи.

Застосування системного підходу як методологічного інструментарію дає змогу, на противагу абстрактному рівню діалектичного розгляду проблеми землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільсько-

господарського призначення, перейти до більш конкретного рівня її розв'язання. Цей підхід надає можливість сформулювати відповідне характерологічне означення сутнісного наповнення досліджуваних проблемних аспектів у відповідних науках та обрати дієвий інструментарій їх розв'язання [11, с. 75]. Концентрація уваги на системному підході є доволі зрозумілою, адже системне розуміння землевпорядкування як процесу, на який впливає низка чинників, нині є найбільш виваженим та упорядкованим інструментом його дослідження. Незважаючи на всю низку сутнісних характеристик поняття системного підходу, усі вони свідчать про приналежність останнього до вчення про методи пізнання та перетворення дійсності, що передбачає дослідження різних об'єктів і явищ із виділенням відокремлених взаємозалежних складових та їх взаємовідносин, а також розкриває досліджувані явища чи об'єкти як компоненти навколишнього природного середовища, що так само відбивається на їх функціонуванні.

Системний аналіз як вирішальний елемент системного підходу в процесі досліджень землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення застосовується для створення моделі досліджуваних об'єктів, процесів та явищ. Застосовуючи метод моделювання, можливо вивчати не безпосередньо об'єкт, а модель об'єкта, завдяки якій дозволено замінювати його оригінал у контексті здійснюваних досліджень [11–13]. Сформована модель передбачає не тільки безперервний ритмічний процес, а й систему взаємозалежних складових, що містить кілька стадій реалізації, де передусім визначаються ключові цілі та завдання щодо розвитку сільських територій.

З огляду на те, що процес досягнення сталого використання земель сільськогосподарського призначення (у контексті теоретично-прикладних розвідок) є доволі непростим об'єктом дослідження (що передусім зумовлено наявністю низки різноманітних складових із властивими їм розрізненими функціями), слід, на нашу думку, скористатися процесно-функціональним підходом із визначенням інструментальним наповненням. Зокрема, цей підхід варто застосовувати для формування механізму реалізації поставлених завдань та моделі землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення. Крім того, основні критерії та індикатори мають враховувати відповідні умови господарювання та є першочерговими в процесі реалізації управлінської діяльності, що обумовлено необхідністю реалізації та сприяння ініціативності процесних і функціональних рішень.

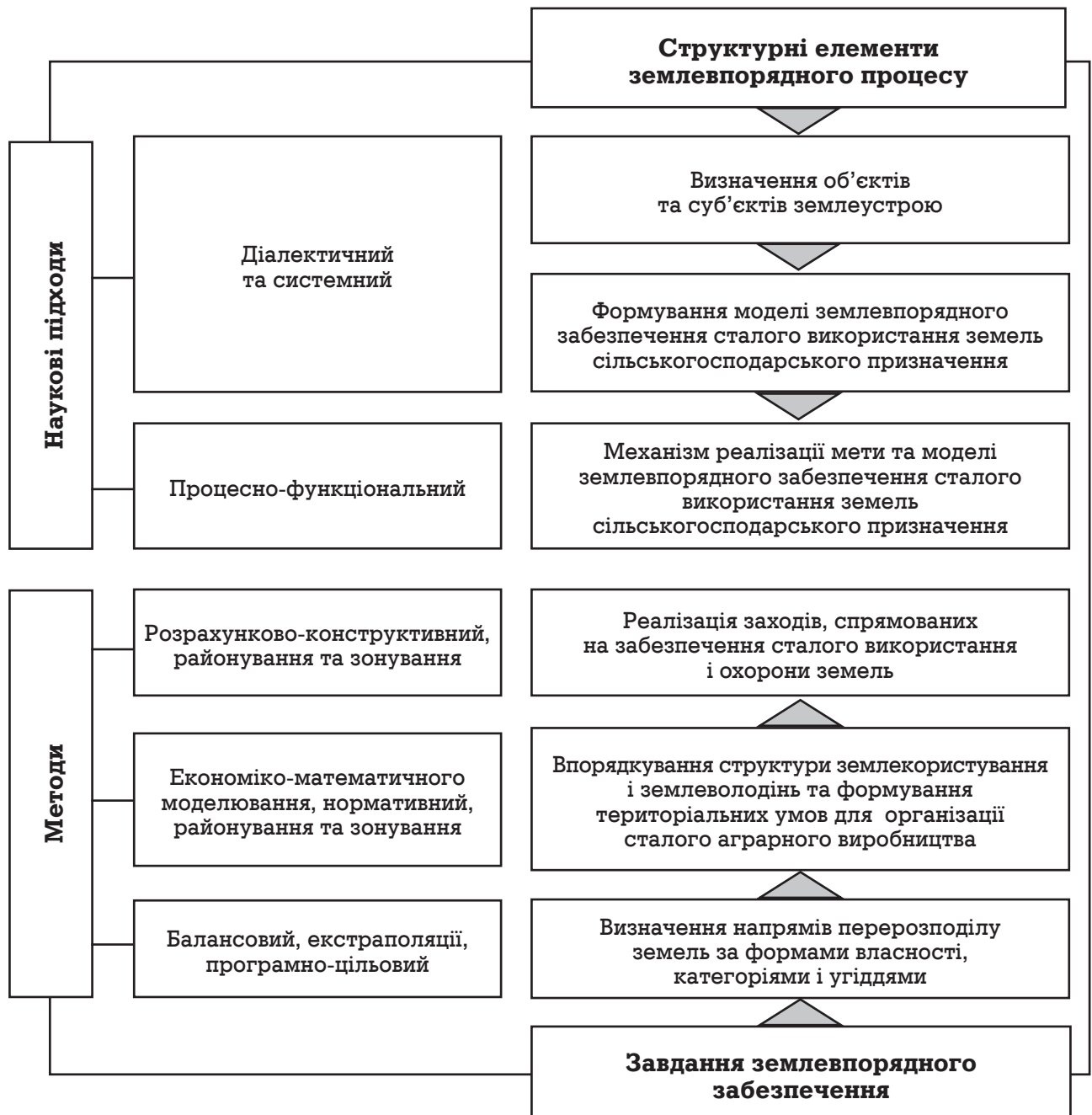

Рис. 1. Теоретико-методологічний базис землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення

Джерело: авторська розробка.

Будь-який елемент механізму реалізації моделі землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення має виконання конкретні функції, що відповідають за вирішення конкретних завдань цього процесу. Об'єктом управління у цьому аспекті є відповідний вид господарювання, тобто певний процес, що передбачає низку взаємозалежних операцій, які визначають ви-

користання ресурсів (вхід) та отримують певні ефекти (вихід). Робота визначених складових реалізується завдяки загальній організаційній структурі, яка надає змогу виконати відповідні функціональні завдання у розрізі кожної конкретної складової.

Перспективу застосування процесно-функціонального підходу обумовлено і землевпорядним забезпеченням сталого використан-

ня земель сільськогосподарського призначення як системним поняттям, у межах якого можливо вирішення певних функціональних груп, кожна з яких розкриває відповідний вектор роботи системи, а саме: ідеологічний, емпіричний, динамічний, інформативний, інструментальний, результативний тощо. Розподіл системи землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення на компоненти сприяє деталізації загальної мети (зважаючи на застосування системного підходу) у розрізі функціональних складових у межах відповідних завдань [14; 15].

Очевидно, що сучасний землеустрій, загалом, має базуватися на чітко сформованій моделі землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення, бути дієвим інструментом держави в управлінні земельними ресурсами, регулюванні земельних відносин, вирішенні комплексу економічних, екологічних та соціальних питань з використанням новітніх геоінформаційних технологій. Реалізація цієї умови є нелегкою через невиконання державою регулюючих земельних функцій в очікуванні ефективного ринкового землекористування. Так, нерегульовані ринкові відносини спричинили руйнацію економічної системи та занепаду інфраструктурного забезпечення на селі. Наголосимо, що вагому позицію в системі територіально-просторового планування займають сільськогосподарські землі. Тому інтегрований системний підхід до вивчення різних видів використання земель на сільських територіях надасть змогу забезпечити мінімізацію конфліктних ситуацій, підготувати найефективніші варіанти їх реалізації та узгодити соціально-економічне зростання сільських територій із охороною та покращенням якісного стану довкілля. Все це актуалізуватиме досягнення цілей сталого використання земель сільськогосподарського призначення. Квінтесенцією такого підходу є координування планувальної та управлінської діяльності у сфері їх використання.

У цьому аспекті вихідну довгострокову ціль планувальної діяльності щодо збалансованого землекористування та землеохорони у сільському господарстві можна розкрити через можливість забезпечення ефективності землекористування у контексті економічного зростання країни за умови задоволення суспільних потреб у сільськогосподарських землях, дотримання законодавчих норм щодо землеволодіння на тлі відтворення та охорони земель. Окрім того, вивчення світового та вітчизняного досвіду у сфері формування й розвитку земельних відносин і, зокрема, формування сталого землекористування засвідчує, що удосконалення регіональної системи планування передбачає: забезпечення відтворення ґрунтів та підвищення рівня їх економічної родючості; захист прав землевласників; залучення земельних ресурсів до господарського обігу; забезпечення зростання інвестиційної привабливості земель сільськогосподарського призначення.

Висновки. Чинна нині система землеустрою потребує поліпшення землевпорядного забезпечення процесу землекористування, передусім у сільському господарстві. Тому актуальним є розроблення у межах державної економічної програми розвитку сільських територій відповідної стратегії, спрямованої на розв'язання проблем сталого територіального зростання, та розвиненого ринку земель за системного поєднання із вимогами збалансованого землекористування і землеохорони. Ефективний розвиток системи землевпорядного забезпечення сталого землекористування в Україні має базуватися на виразній, прозорій та суспільно схваленій державній політиці у сфері земельних відносин, де слід візуалізувати розширення функцій держави щодо планувальної та організаційної діяльності. Така політика має бути пристосованою до різних регіональних і територіальних особливостей та водночас зважати на неформальні усталені суспільні норми, специфічність господарювання і функціонування системи земельних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»: Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. // Офіційний вісник України. 2015. № 4. С. 8.
2. Доклад Конференции Организации Объединенных Наций по окружающей среде и развитию (Рио-де-Жанейро, 3-14 июня 1992 год). Организация Объединенных Наций. Нью-Йорк, 1993. 520 с.
3. Третяк А.М., Другак В.М. Наукові основи економіки землекористування та землевпорядкування. К.: ЦЗРУ, 2003. 337 с.
4. Колмыков А.В. Землеустроительное обеспечение организации рационального использования земель сельскохозяйственного назначения: монография. Горки: БГСХА, 2013. 337 с.
5. Третяк А.М. Парадигма розвитку сучасної теорії землеустрою в Україні // Землевпорядний вісник. № 9. 2016. С. 20–23.
6. Волков С.Н. Землеустройство: учебник. М.: ООО «Альтаир», 2013. 992 с.

7. Иванов Н.И. Планирование рационального использования земель сельскохозяйственного назначения и их охраны в субъектах Российской Федерации (на примере Центрального федерального округа): монография. М.: ГУЗ, 2013. 265 с.
8. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 № 858-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 282.
9. Дорош О.С. Теоретико-методологічні засади територіального планування землекористування: монографія. Херсон: Грінь Д.С., 2012. 434 с.
10. Економіка управління земельними ресурсами на основі землевпорядного та кадастрового механізмів: монографія / [І.В. Кошкалда та ін.; за ред. І.В. Кошкалди]; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків: Вид-во Іванченка І.С., 2016. 254 с.
11. Randolph J. Environmental Land Use Planning and Management. John Randolph. Washington: Island Press, DC, 2002. 664 p.
12. Болкунова Н.Н. Планирование комплексного социально-экономического развития и землеустройство сельских муниципальных районов Центрально-Черноземного региона Российской Федерации (теория, методика, практика): дисс. ... д-ра экон. наук. - М.: ГУЗ, 2011. 419 с.
13. Sustainable land management: challenges, opportunities, and trade-offs. Washington, DC: The World Bank, 2006. 112 p.
14. Третяк А.М. Сучасний землеустрій як самостійна галузь наукового знання // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2013. № 3. С. 10–18.
15. Stupen M. Development of land planning of especially valuable lands in agriculture // MOTROL. Commission of Motorization and Energetics in Agriculture. 2017, Vol. 19. No. 1. P. 49–54

Інформація про автора

Грещук Галина Ігорівна — кандидат економічних наук, завідувач кафедри права, Львівський національний аграрний університет (Україна, 80381, м. Дубляни, вул. Студентська, 5; e-mail: galyna0518@gmail.com).

H.I. Hreshchuk
Ph.D. in Economics

Lviv National Agrarian University
(Ukraine, Dubliany; e-mail: galyna0518@gmail.com)

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF LAND MANAGEMENT PROVISION OF SUSTAINABLE USE OF AGRICULTURAL LANDS

The article is devoted to the substantiation of theoretical and methodological principles of land management provision of sustainable use of agricultural lands. The role of land management and land management in solving the problems of organizational and territorial bases of effective agrarian production and ensuring the sustainability of agricultural land use is substantiated. The theoretical provisions of land management provision for the sustainable use of agricultural lands have been improved on the basis of interpretation of economic, ecological and social priorities of the agrarian sector development of the economy, taking into account the postulates of the theory of sustainable development. The substantive and substantive basis of land management provision of sustainable use of agricultural land as a system of elements of the land management process for agricultural land management, implemented in the form of socio-economic and environmental tools and technologies of influence on the conditions of rational organization of the territory and regulation of land relations in agriculture, has been improved. Ensure the formation of sustainable land use in order to optimize environmental parameters and socio-economic functions of rural areas. Taking into account the characteristics and features of land management ensuring sustainable use of agricultural lands, its main tasks, principles and measures as components of the land management system are specified. The theoretical and methodological bases of land-use provision of sustainable use of agricultural lands based on the methodology of system and process-functional approaches, as well as on the use of a set of methods that determine the specific purpose of concrete application problems, are substantiated.

Keywords: methodology, land management provision, sustainable development, agricultural land, system, methods.

REFERENCES

1. The decree of the president of Ukraine (2015), "About the Strategy of Sustainable Development «Ukraine–2020»", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 4, p. 8.

2. *Doklad Konferencii Organizacii Ob#edinennyh Nacij po okružhajushhej srede i razvitiju (Rio-de-Zhanej-ro, 3–14 ijunja 1992 god)*. [Report of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, 3–14 June 1992)]. Organizacija Ob#edinennyh Nacij. N'ju-Jork, 1993. 520 p.
3. Tretiak, A.M. & Druhak, V.M. (2003). *Naukovi osnovy ekonomiky zemlekorystuvannia ta zemlevporiadkuvannia [Scientific fundamentals of land use and land management economics]*. Kyiv: TSZRU. 337. (In Ukr.)
4. Kolmykov, A.V. (2013). *Zemleustroitel'noe obespechenie organizacii racional'nogo ispol'zovaniya zemel'sel'skohozjajstvennogo naznachenija: monografija [Land management support organization of rational use of agricultural land: a monograph]*. Gorki: BSAA. 337 p. (in Russ.)
5. Tretiak, A.M. (2016). Paradyhma rozvytku suchasnoi teorii zemleustroi v Ukraini [Paradigm of development of modern land management theory in Ukraine], *Zemlevporiadnyj visnyk [Land management bulletin]*. 9, 20–23. (In Ukr.)
6. Volkov, S.N. (2013). *Zemleustrojstvo: uchebnik [Land Management: a textbook]*. M.: Altair LLC. 992 p. (in Russ.)
7. Ivanov, N.I. (2013). *Planirovanie racional'nogo ispol'zovaniya zemel'sel'skohozjajstvennogo naznachenija i ih ohrany v sub#ektah Rossijskoj Federacii (na primere Central'nogo federal'nogo okruga): monografija [Planning for the rational use of agricultural lands and their protection in the constituent entities of the Russian Federation (for example, the Central Federal District): monograph]*. M.: GUZ. 265 p.
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), *The Law of Ukraine «About land management»*, vol. 36, p. 282.
9. Dorosh, O.S. (2012). *Teoretyko-metodolohichni zasady terytorial'noho planuvannia zemlekorystuvannia: monohrafiia [Theoretical and methodological principles of territorial planning of land use: monograph]*. Kherson: Grin D.S. 434 p. (In Ukr.)
10. Koshkalda, I.V. (2016). *Ekonomika upravlinnia zemel'nymy resursamy na osnovi zemlevporiadnoho ta kadaastrovoho mekhanizmiv: monohrafiia [Economics of land management on the basis of land management and cadastral mechanisms: monograph]*. Koshkalda I.V. (Ed.). Kharkiv: Vyd-vo Ivanchenka I.S. 254 p.
11. Randolph, J. *Environmental Land Use Planning and Management*. Washington: Island Press, DC, 2002. 664 p.
12. Bolkunova, N.N. (2011). «Planning of the complex socio-economic development and land management of rural municipal areas of the Central Black Earth region of the Russian Federation (theory, methodology, practice)», Abstract of Ph.D. dissertation, GUZ, Moskva, Russia.
13. *Sustainable land management: challenges, opportunities, and trade-offs*. Washington, DC : The World Bank, 2006. 112 p.
14. Tretjak, A.M. (2013). Suchasnij zemleustrij jak samostijna galuz' naukovogo znannja [Modern land management as an independent branch of scientific knowledge]. *Zemleustrij, kadastr i monitoring zemel' [Land management, cadastre and land monitoring]*, 3, 10–18. (in Russ.)
15. Stupen, M. (2017). Development of land planning of especially valuable lands in agriculture. *MOTROL. Commission of Motorization and Energetics in Agriculture*, 19, 1, 49–54.

Author

Hreshchuk Halyna Ihorivna — Ph.D. in Economics, Head of the Department of Law, Lviv National Agrarian University (Ukraine, 80381, Dubliany, 5 Studentska St.; e-mail: galyna0518@gmail.com).